

EPILOGUE A :

DIFFRACTION GRATING

จิตติ เกษมกิจวัฒนา
ณ แกลเลอรีซีสเคป เชียงใหม่
CHITTI KASEMKITVATANA

16.05.26

GALLERY SEESCAPE CHIANG MAI

30.07.26

PHRA ACARIYA PRASIT PUÑÑAMĀKARO
FOREST MONASTERY OF MOO MAI
MAE TANG, CHIANG MAI
1941 - 2016

TO MY SPIRITUAL MENTOR,
MY LUANG PHOR
MOTHER, FATHER
AND CHIANG MAI

CONTENTS

สารบัญ

บทนำ

โดย ปฐมพงศ์ มานะกิจสมบูรณ์

06

INTRODUCTION

BY PATHOMPONG MANAKITSOMBOON

07

PLATES ภาพ

08

ฟังใส่ใจสิ่งอันเป็นสาร-รัตตะ :

ว่าด้วยการเลี้ยวเบนหักเห และการอุบัติขึ้นของโลก

โดย ยอร์ดานิส เคเรนิดิส

บทแปลภาษาไทย โดย กฤตพร เรื่องวัฒมนกุล

19

CARING FOR WHAT MATTERS :

ON DIFFRACTION AND THE MAKING OF WORLDS

BY IORDANIS KERENIDIS

24

BIOGRAPHY ประวัติศิลปิน

29

CREDITS ทำยเล่ม

30

INTRODUCTION

ปฐมพงศ์
มานะกิจสมบูรณ์

PATHOMPONG
MANAKITSOMBOON

หากนิทรรศการก่อนหน้าของจิตติ เกษมกิจวัฒนาเป็นการสำรวจและคลี่ให้เห็นการทับซ้อนของชั้นเวลาที่แตกต่างกัน ผ่านการเชื่อมโยงสิ่งประดิษฐ์ทางวิทยาศาสตร์จากยุคเรื่องปัญญาเข้ากับวัตถุทางวัฒนธรรมและตำนานท้องถิ่น นิทรรศการ “ปัจฉิมลิขิต” (Epilogue: A Diffraction Grating) ก็เปรียบเสมือนการนำหน้าดินที่ถูกขุดค้นขึ้นมาขึ้นมาส่องผ่านเลนส์ เพื่อให้เกิดการหักเห ซ้อนทับ และก่อรูปใหม่อีกครั้ง ศิลปินจึงไม่ได้เพียงนำเสนอวัตถุหรือเรื่องเล่าที่หยุดนิ่ง แต่เปิดให้เห็นสภาวะของความจริงที่ดำรงอยู่ในหลายสถานะ

หัวใจสำคัญของนิทรรศการนี้วางอยู่บนแนวคิดการซ้อนทับ (superposition) ซึ่งเสนอว่าอนุภาคสามารถดำรงอยู่ในหลายสถานะพร้อมกันจนกว่าจะมีการสังเกตเห็น จิตติหยิบยกตรรกะนี้มาเป็นวิธีการทำงาน โดยปล่อยให้ตำนานทางศาสนา ประวัติศาสตร์ ความทรงจำส่วนตัว และจินตนาการทางวิทยาศาสตร์พัวพันกันโดยปราศจากการจัดลำดับความสำคัญ ขณะเดียวกันแสงในงานนี้ทำหน้าที่มากกว่าตัวกลาง หากเป็นเงื่อนไขที่ทำให้ความเป็นไปได้เหล่านี้ปรากฏขึ้นผ่านการแตกตัวและการซ้อนทับ สิ่งที่เกิดขึ้นจึงกลายเป็นสนามแห่งความเป็นไปได้ที่เปิดให้ความไม่สอดคล้องดำรงอยู่ร่วมกัน

แสงทำหน้าที่มากกว่าการทำให้มองเห็น โดยหักเห (diffraction) ความเป็นเอกภาพของโลกให้แตกกระจายออก จิตติใช้แสงเพื่อเผยให้เห็นว่าสิ่งที่ดูเหมือนคลื่นเนื้อเดียวกันแท้จริงประกอบขึ้นจากองค์ประกอบที่หลากหลายซึ่งเคลื่อนที่และหักเหผ่านกันไปมา การทำงานของเขาจึงเป็นการประกอบสร้างโลกเชิงจินตนาการ ที่เปิดให้กระบวนการยังคงเผยตัวอย่างต่อเนื่องโลกในงานของเขาแตกแขนงและซ้อนทับกันราวกับนิยายการสร้างโลกที่ไม่มีจุดเริ่มต้นแน่นอน ค่อยๆก่อตัวจากเศษเสี้ยวของตำนาน ความทรงจำส่วนตัว ความเชื่อ และจินตนาการที่พัวพันกันในโลกเช่นนี้ไม่มีเรื่องเล่าเดียวที่ครอบงำ หากมีเรื่องเล่าหลายชุดที่ดำเนินไปพร้อมกัน โดยไม่จำเป็นต้องหลอมรวมเป็นหนึ่งเดียว ตรรกะนี้สะท้อนถึงแนวคิดระดับควอนตัมที่ความจริงก่อรูปขึ้นผ่านเงื่อนไขของการปรากฏและการรับรู้ มากกว่าจะถูกกำหนดล่วงหน้าอย่างตายตัว

ความลุ่มลึกนี้ปรากฏชัดผ่านวัตถุพระพุทธรูปที่ร้อย ซึ่งสำหรับศิลปินแล้ว สถานที่แห่งนี้ เป็นมากกว่าภูมิศาสตร์ศักดิ์สิทธิ์ แต่เป็นคลังความรู้ที่มีชีวิต รอยพระพุทธรูปที่ซ้อนทับกันของพระพุทธรูปเจ้าทั้งสี่พระองค์คือรูปธรรมของเวลาลึก (deep time) ที่ตะกอนของอดีตยังคงฝังตัวและส่งผลกระทบต่อปัจจุบัน ซึ่งเชื่อมโยงกับพื้นที่ทางตำนานอื่นๆและวิถีมองโลกที่ศิลปินออกเดินทางไปสำรวจ

เมื่อระยะทางถูกบีบอัดด้วยเทคโนโลยี การเดินทางจึงก้าวข้ามการเป็นเพียงการเคลื่อนผ่านพื้นที่ แต่เป็นการเคลื่อนผ่านชั้นของเวลา คำถามที่ถูกโยนกลับมาจึงขยับออกจากเพียงเรื่องของพิภพ ไปสู่ประสบการณ์การรับรู้เวลาที่เปลี่ยนไป การเดินทางจึงปรากฏในฐานะการเคลื่อนผ่านชั้นของเวลาที่พัวพัน ที่ซึ่งอดีตอันไกลโพ้นและปัจจุบันปะทะและสังสรรค์กันอยู่ตลอดเวลา

นิทรรศการปัจฉิมลิขิตมุ่งเปิดให้โลกเผยตัวในฐานะสิ่งที่ยังคงอยู่ในระหว่างการก่อตัว ผ่านการหักเหของแสงเรื่องเล่า และการรับรู้ เวลาในที่นี้จึงกระจายตัว ทับซ้อน และย้อนกลับมาเชื่อมโยงกันอยู่เสมอ ในฐานะสิ่งที่ยังคงเคลื่อนไหวและเปิดรับการตีความอย่างไม่สิ้นสุด

If Chitti Kasemkitvatana's previous exhibition unfolded as an exploration of overlapping temporal layers, bringing into relation scientific instruments from the Enlightenment with cultural artifacts and local mythologies, then *Epilogue: A Diffraction Grating* can be understood as a return to that excavated ground. It is now seen through a lens that refracts, overlays, and reconstitutes it. The artist thus moves beyond presenting static objects or fixed narratives, opening instead a condition of reality that exists across multiple states.

At the core of the exhibition lies the concept of superposition, which suggests that particles can exist in multiple states simultaneously until they are observed. Chitti adopts this logic as a working method, allowing religious mythologies, histories, personal memories, and scientific imaginaries to entangle without hierarchical ordering. At the same time, light operates as more than a medium, becoming the condition through which these possibilities emerge via processes of dispersion and overlap. What unfolds is a field of potentiality, where contradictions are able to coexist.

Light exceeds its role as a vehicle of visibility. It operates through diffraction, breaking apart the apparent unity of the world. Chitti uses light to reveal that what appears as a seemingly continuous wave is composed of diverse particles and fragments that move, intersect, and refract through one another. His practice thus becomes a form of speculative world-building that does not seek a definitive resolution, but foregrounds processes that remain perpetually open.

The world constructed within this work-branches and overlaps like a work of speculative

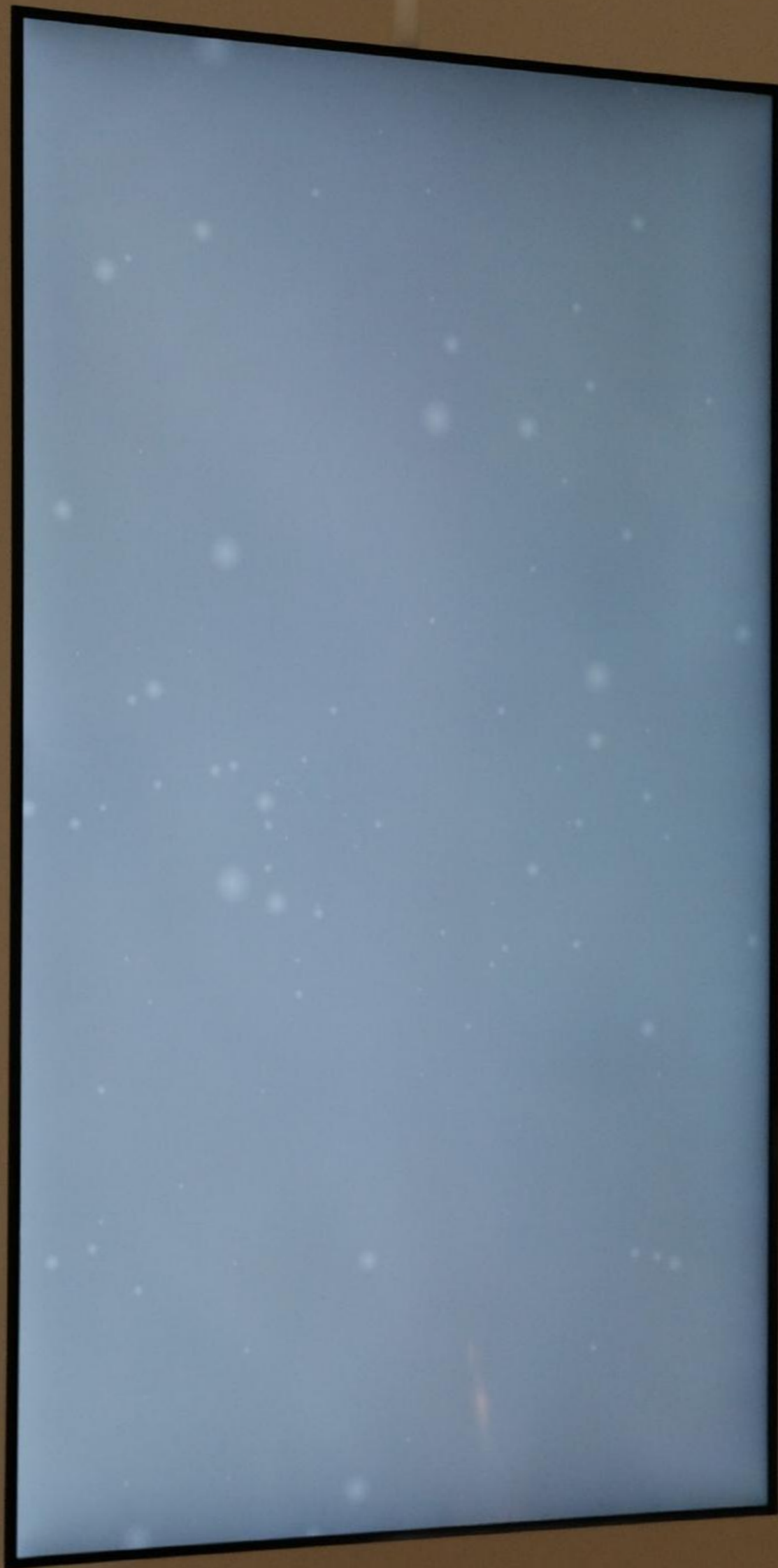
fiction with no fixed point of origin, slowly forming from fragments of myth, personal memory, belief, and entangled imagination. In such a world, no single master narrative dominates; instead, multiple narratives unfold simultaneously without the need to converge into a unified whole. This logic echoes the quantum condition, where reality takes shape through the conditions of its appearance and perception, rather than being predetermined.

This profundity becomes particularly evident in the case of Wat Phra Phutthabat Si Roi. For the artist, this site is more than sacred geography; it emerges as a living repository of knowledge. The superimposed footprints of the four Buddhas embody deep time, where sediments of the past remain embedded and continue to shape the present. The site connects to a wider network of mythologies and ways of seeing that the artist traces through his journeys.

As distance is compressed through contemporary technologies, travel moves beyond a simple movement across space and becomes a passage through layers of time. The question thus shifts from one of location to an experience of temporality itself. Travel emerges as a traversal of entangled temporalities, where distant pasts and the present moment intersect in continuous dialogue.

Epilogue: A Diffraction Grating opens the world as something still in the process of formation through the diffraction of light, narrative, and perception. Time here unfolds across multiple directions, scattering, overlapping, and looping back to reconnect—remaining in constant motion and open to ongoing interpretation.

PLATES

Photograph : Natladaporn Sansanasuphaphong
and Torlarp Larpjaroensook
Image Courtesy of the artist and Gallery Seescape

E P I L O G U E : A D I F F R A C T I O N G R A T I N G

1.

Epilogue : A diffraction grating

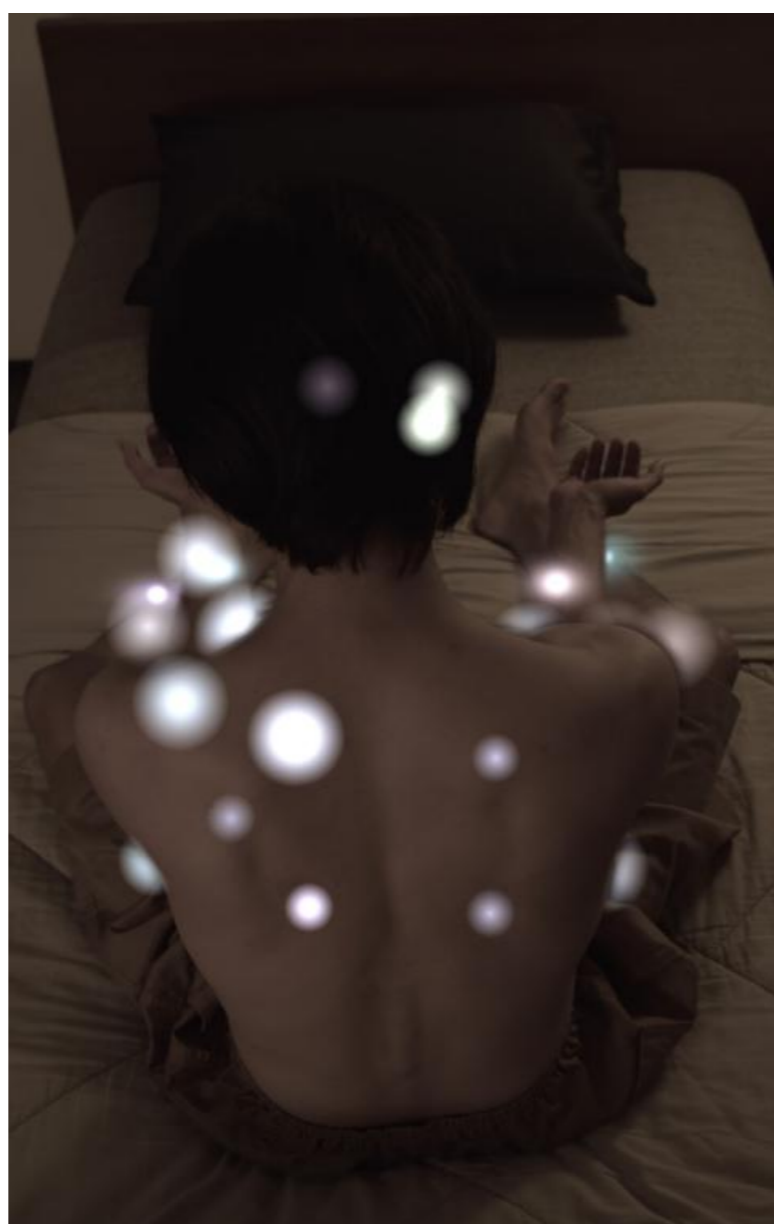
2026

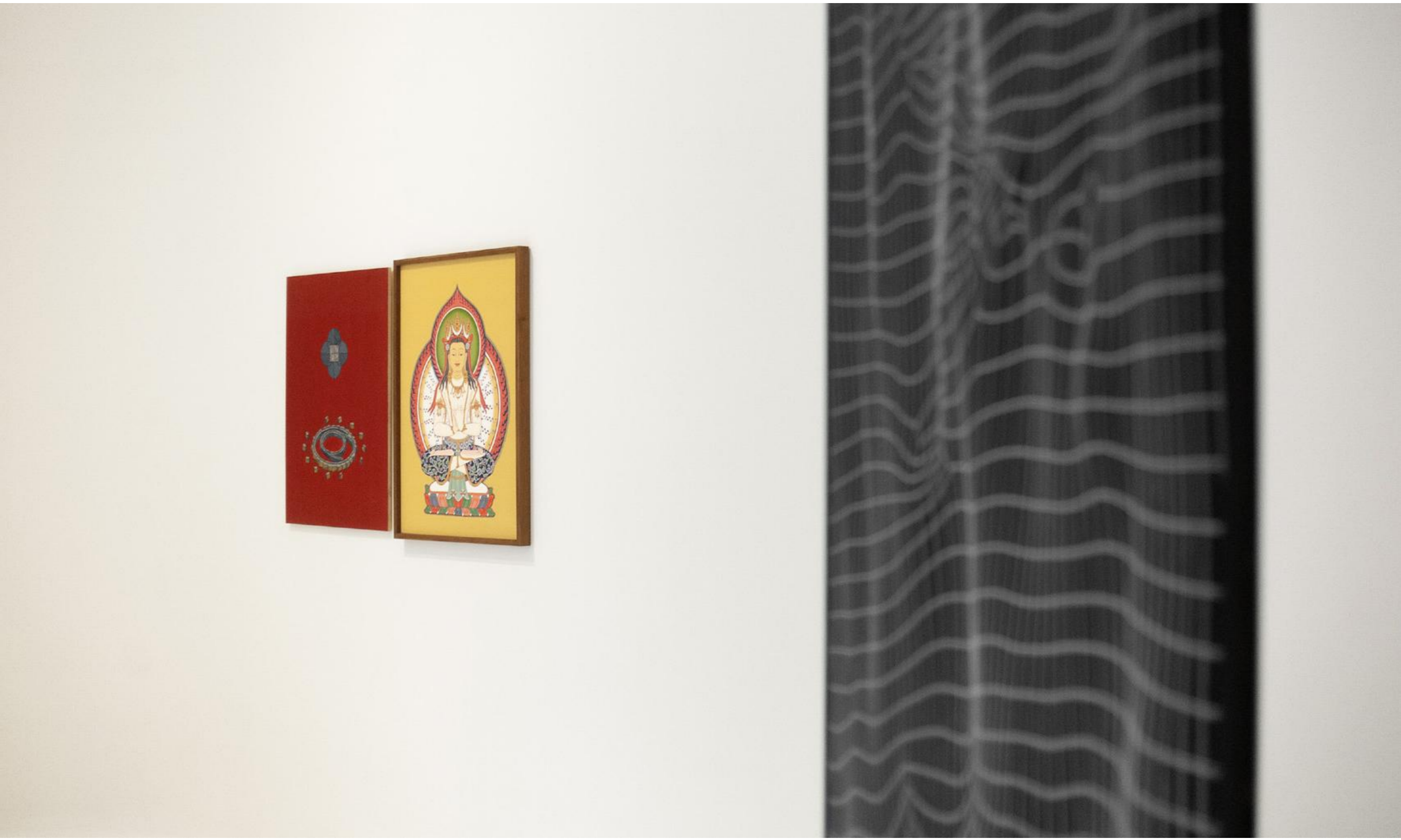
Set of 3 Moving-image works with sound,
UHD 2160x3840, total of 17.48 minutes

(1) *A monolith in Saluang*
(*Phra Chao Liap Lok*),
color, sound, 10.55 minutes

(2) *Mysterious Flight*,
color, sound, 3.20 minutes

(3) *CODA*, color, sound, 3.28 minutes

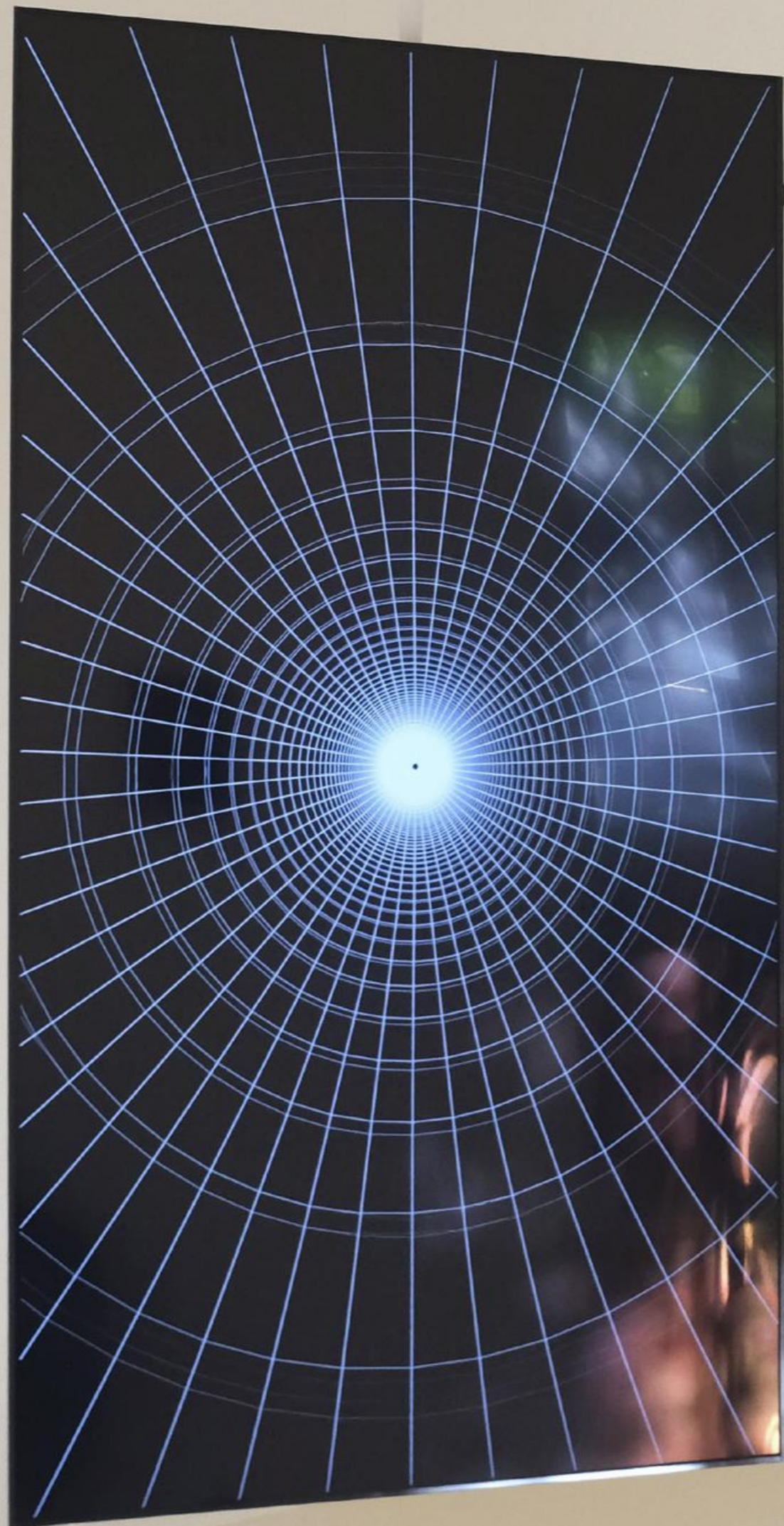

2.
Untitled (A Multitude of Flower Ornament)
2026
Diptych, framed acrylic and poster-paint on canvas by craft-painter Chula Chakrapong (right) and acrylic on pigment infused cement on plywood with Chu mirror (lead mirror) (left)
Dimension :
63.5 x 83.5 cm (right), 60 x 80 cm (left)

3.

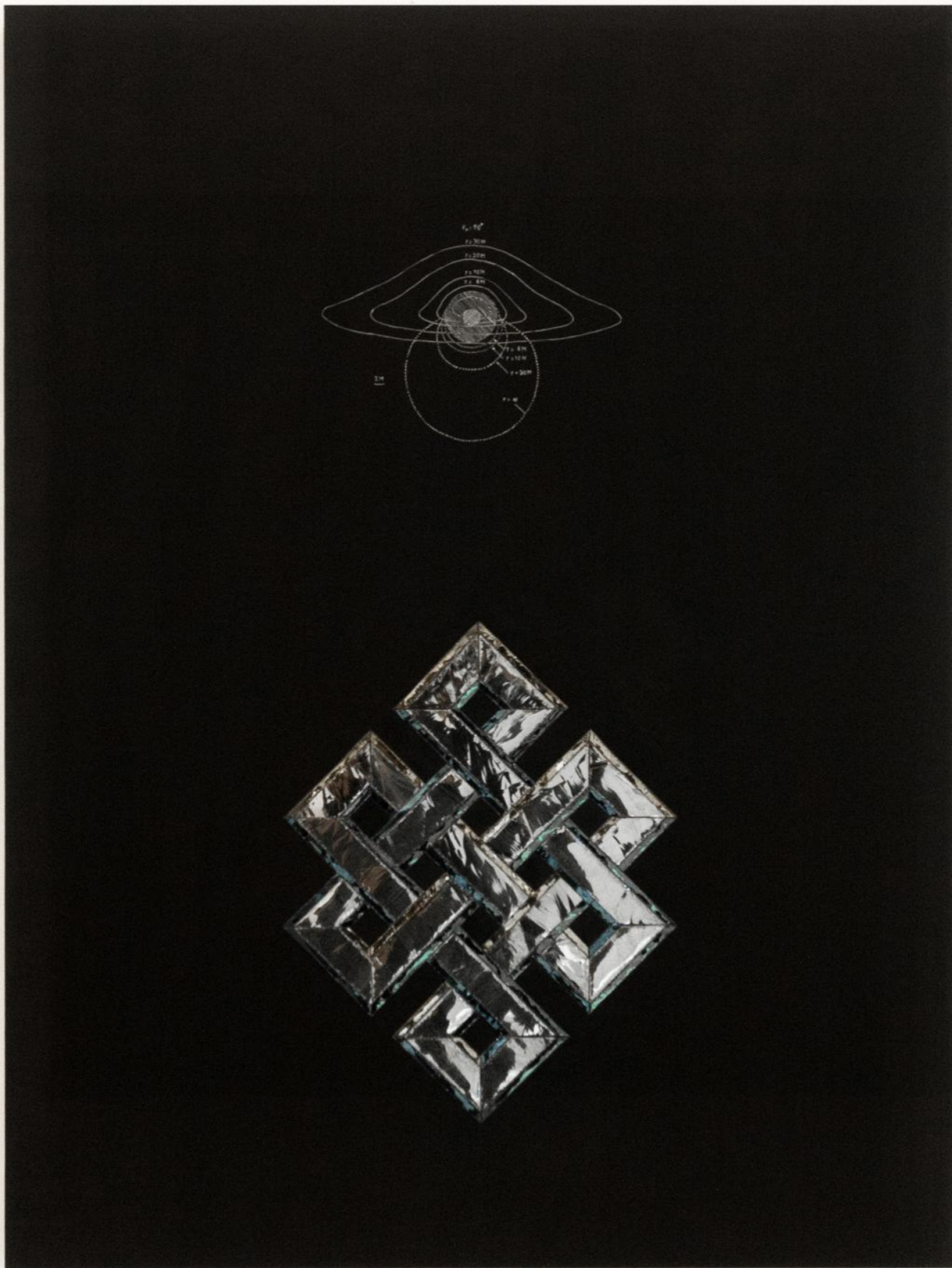
Untitled

*(One particle contains countless worlds
One moment spans infinite time.)*

2026

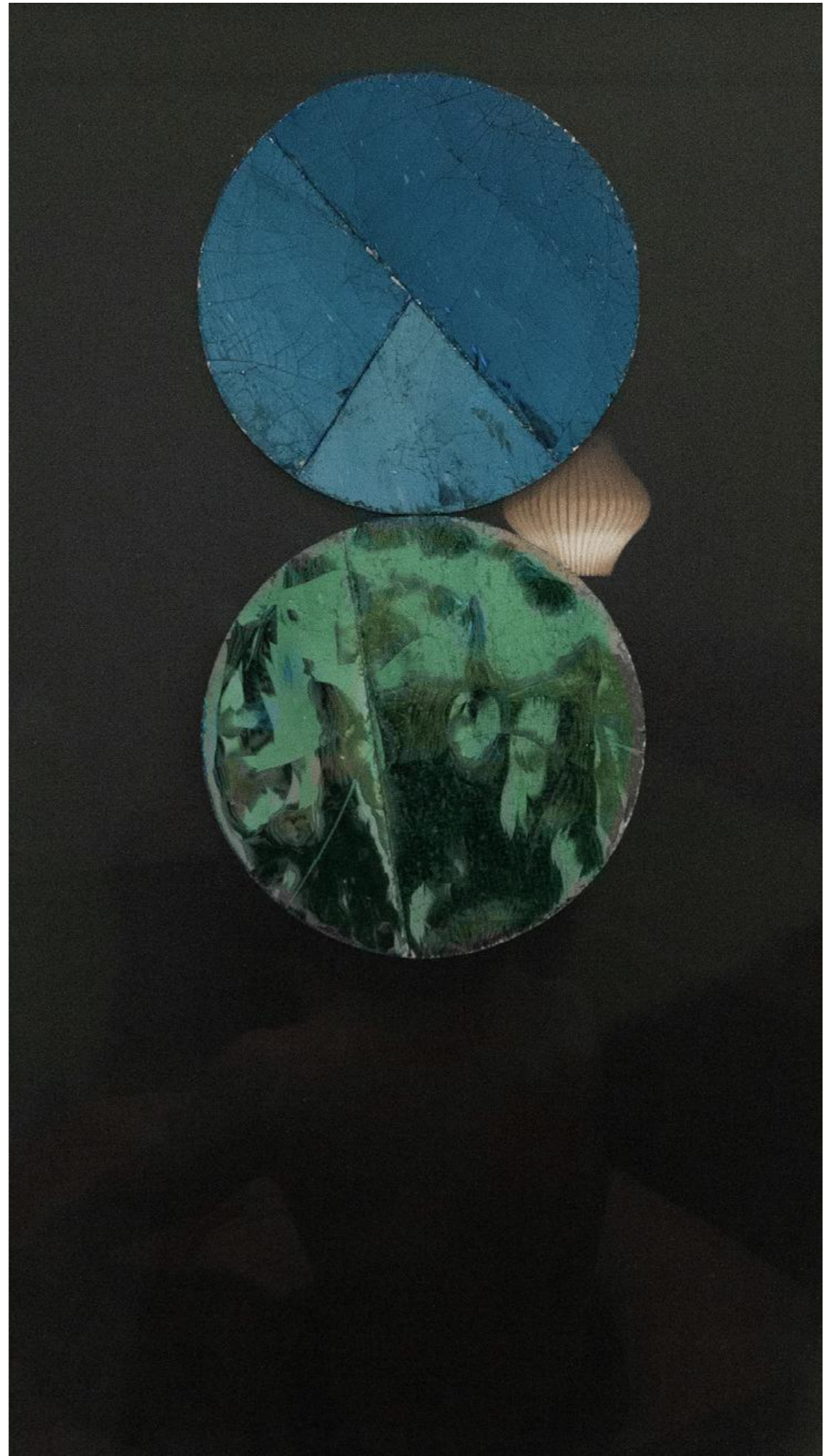
Acrylic on pigment infused cement on
plywood with Chu mirror (lead mirror)

Dimension : 60 x 80 cm

4.
Epilogue 01
2026
Chu mirror (lead mirror) on photograph,
archival pigment ink on 250 gsm Ilford
photographic paper, mounted on black
Gator Foam Board with teakwood frame
and anti-UV glass
Dimension : 16.8 x 30 cm,
photograph without frame

5.
Epilogue 02
2026
Chu mirror (lead mirror) on photograph,
archival pigment ink on 250 gsm Ilford
photographic paper, mounted on black
Gator Foam Board with teakwood frame
and anti-UV glass
Dimension : 16.8 x 30 cm,
photograph without frame

6.
Epilogue 03
2026
Chu mirror (lead mirror) on photograph,
archival pigment ink on 250 gsm Ilford
photographic paper, mounted on black
Gator Foam Board with teakwood frame
and anti-UV glass
Dimension : 16.8 x 30 cm,
photograph without frame

7.
Epilogue 04
2026
Chu mirror (lead mirror) on photograph,
archival pigment ink on 250 gsm Ilford
photographic paper, mounted on black
Gator Foam Board with teakwood frame
and anti-UV glass
Dimension : 16.8 x 30 cm,
photograph without frame

8.
Untitled (Paired)
2026
Chu mirror (lead mirror)
on white canvasboard
2 pieces of 20 x 30 cm

ฟังใส่ใจสิ่งอันเป็น สาร-รัตนะ

ว่าด้วยการเลี้ยวเบนหักเห และการอุบัติขึ้นของโลก

ยอร์ดานิส
เคเรนิติส

บทแปลภาษาไทย

โดย

กฤตพร เรืองวัฒนกุล

ไม่มีชื่อ

(48°52'11"N 2°21'09.49"E
/ 19°54'34"N 99°49'39"E)

2025

Photographer:

Wanchai Phutthawarin

ในทุกรุ่งอรุณ สวนจะถูกก่อรูปขึ้นใหม่อีกครั้ง

ครั้งเมื่อคราดเริ่มเคลื่อนไหว รูปก็เริ่มก่อร่างในพื้นที่เบื้องหน้า ก้อนหินสนิทหนึ่งไม่ขยับ ในขณะที่สิ่งอื่นต่างเคลื่อนตัว ทั้งอากาศ แสง พื้นผิวของผืนทราย และ สติที่จดจ่ออยู่กับการขยับเคลื่อนนั้น รอยเส้นเริ่มปรากฏ โดยขนานกันในตอนแรก ก่อนจะโค้งเอียง แยกทาง และหวนกลับมาบรรจบกัน เกลียวคลื่นแผ่ตัวทั่วผืนทราย เปลี่ยนทิศตามทางหิน แผ่ขยาย เสียดแตก และม้วนพับกลับเข้าหากัน รอยเส้นแต่ละรอยต่างดำรงอยู่ได้ผ่านการมีอยู่ของเส้นอื่นๆ เส้นโค้งที่วาดขึ้น ณ จุดหนึ่งจะแปรเปลี่ยนพื้นผิวบริเวณอื่น และสิ่งที่เหมือนจะถูกจำกัดขอบเขตไว้ในมุมหนึ่ง ก็ปรับผันขอบมุมอีกจุดอย่างแยกคางไก่ ทั้งหมดนี้รวมกันเป็นพื้นสนาม ซึ่งจะรู้สึกได้เพียงชั่วขณะหนึ่งเท่านั้น เป็นเพียงลวดลายอันประหลาดที่เผยขึ้นบนพื้นผิว

การเคลื่อนไหวเช่นนี้เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำเล่า แต่สวนกลับไม่เคยเหมือนเดิม สิ่งที่หวนกลับมาในแต่ละเช้ามิใช่รูปลักษณะตายตัว แต่คือวัตรปฏิบัติแห่งการแห่งการถนอมดูแล ซึ่งจะถูปรับให้สอดคล้องกับแสง พื้นที่ และความเพ่งพินิจที่ล้วนต่างไปในแต่ละครา การเวียนวัตรปฏิบัติใหม่ในแต่ละครั้งจะรังสรรค์ความเป็นไปได้ใหม่เสมอ อดีตก่อนหน้าจะถูกเกลี่ยออก แต่กระนั้นอดีตก็ยังดำรงอยู่ในฐานะของเงื่อนไขที่จะกำหนดว่าสิ่งใดจะปรากฏในห้วงต่อมา เวลาทั้งก่อตัวและกระจายตัวผ่านการทำซ้ำ เกลียวทบเข้าหาตัวมันเองเป็นวงวนปลายเปิด

สวนปรากฏรูปกายขึ้นผ่านขอบเขตและการเพ่งพินิจจดจ่อ รูปลักษณะของสวนจะดำรงอยู่เพียงชั่วขณะ เพียงไม่นานรูปรอยของมันก็จะเลือนหาย ยามตกเย็นเกลียวคลื่นก็เคลื่อนคล้อยก่อนจะกลับมาพร้อมความพลิวไหวอันแปลกใหม่ไม่รู้จบในรุ่งเช้า การรังสรรค์อุบัติขึ้นโดยไร้ซึ่งจุดเริ่มต้น การสั่งสม หรือความชำนาญใดๆ

เมื่อกาลเวลาล่วงเลยไป กระบวนการเหล่านี้เริ่มมีชื่อเรียก

คลื่นไม่ได้โดนมองเป็นเพียงรูปทรงนามธรรมอีกต่อไป แต่เป็นการเคลื่อนขยับอันเป็นรูปธรรมที่สามารถทิ้งร่องรอยไว้ได้ แสงและสสารพลันปรากฏเป็นความปั่นป่วนอันต่อเนื่อง ที่แผ่ขยายออกแทนที่จะดับนิ่ง เคลื่อนผ่านพื้นที่ไปโดยมิได้หลงเหลืออยู่ ณ ตำแหน่งหนึ่งใด หากคลื่นขยับเคลื่อนไปพบกับอุปสรรคต่างๆ ไม่ว่าจะ เป็น มุมแหลม ช่องเปิด พื้นผิว หรือก้อนหิน คลื่นจะไม่ได้เพียงแค่อัดตัวหรือหยุดชะงักลง แต่พวกมันจะเสียดแตกกัน ความเข้มข้นทวีคูณขึ้นแล้วแผ่ลง เสริมแรงและหักล้างกัน ก่อเกิดเป็นลวดลายใหม่ๆที่เราไม่อาจจินตนาการได้ สิ่งที่ปรากฏบนพื้นผิวจึงไม่ใช่ตัวคลื่นเอง แต่คือร่องรอยของการเผชิญกับสิ่งกีดขวาง

วิธีการก่อรูปลวดลายเช่นนี้ หรือที่เรียกว่าการเลี้ยวเบน (diffracting) ไม่ได้บังชี้ถึงคุณสมบัติที่ตายตัวของเกลียวคลื่นหรือสิ่งกีดขวางอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ชี้ถึงสิ่งที่อุบัติขึ้นในช่องว่างอันเล็กกระจัดอยู่ระหว่างกลาง อันเกิดขึ้นผ่านการพัวพันกัน รูปลักษณะถือกำเนิดในห้วงแห่งการพบพาน (encounter) อันเป็นจุดที่การขยับเคลื่อนถูปรับผันทิศทางและสายสัมพันธ์ถูกยึดโยงกันไว้ชั่วคราว พื้นผิวและเส้นขอบที่ทำให้เรามองเห็นลวดลายนั้น มิได้แยกขาดจากสิ่งที่อุบัติขึ้น แต่มีส่วนร่วมในกระบวนการอุบัติขึ้นด้วย

ไม่มีชื่อ (เอกภพไม่มีอยู่จริง ณ ตำแหน่งแห่งที่ใดที่หนึ่งเป็นการเฉพาะ) 2023
Kerenidis Pepe Collection
Photographer: Boris Atrux-Tallau

หากวลยลายคือร่องรอยของการพบพาน เช่นนั้นแล้ว การพบพานดังกล่าวก็ย่อมมีขอบเขตที่กว้างไกลไปกว่าพื้นที่ที่ ลวดลายนั้นๆปรากฏเป็นประจักษ์ สิ่งที่เคยเห็น ณ จุดๆ หนึ่ง ไม่ได้ เริ่มต้นหรือจบลงตรงที่นั่น การพัวพันดำรงอยู่เหนือความใกล้ไกล พื้นผิวหนึ่งๆ ไม่ได้ปิดกั้นสิ่งที่อุบัติขึ้น แต่กลับเผยให้เราได้รับรู้ถึง สายสัมพันธ์ในชั่วขณะ สิ่งที่กำลังเกิดขึ้นนั้น มิเคยถูกกักโดยตำแหน่ง ที่มันอยู่อย่างสมบูรณ์ **เอกภพไม่มีอยู่จริง ณ ตำแหน่งแห่งใด เป็นการเฉพาะ** สรรพสิ่งหาได้อยู่ทุกหนแห่ง แต่กระนั้นก็ ไม่มีปรากฏการณ์ใดที่ดำรงอยู่ได้อย่างโดดเดี่ยว ระยะห่างไม่ได้ ตัดขาดสายสัมพันธ์แต่มันปรับผันสัมพันธ์นั้น กระทั่งสิ่งที่ดู ราวจะถูกจำกัดอยู่ในพิกัดที่ชัดเจนก็ยังมีรอยประทับจาก หนอื่นและกาลอื่นเสมอ

การเลี้ยวเบนไม่ได้ทำให้เรารับรู้เพียงปรากฏการณ์ทางกายภาพ เท่านั้น แต่เผยให้เห็นวิธีที่รูปลักษณะต่างๆ ก่อรูปขึ้นด้วย ลวดลายต่างๆ มิได้มีอยู่มาก่อนปัจจัยเงื่อนไขของพวกมัน แต่อุบัติขึ้น ณ ห้วงเวลาหนึ่ง ในพื้นที่หนึ่ง ผ่านการจัดวางที่จะ ประคองลวดลายเหล่านั้นไว้เพียงชั่วขณะ สิ่งปรากฏขึ้นจึงมี บริบทเฉพาะตัว โดยขึ้นอยู่กับว่าสายสัมพันธ์นั้นถูกจัดวาง อย่างไรและถูกค้ำจุนรักษาไว้นานเพียงไหน รูปลักษณะเหล่านี้ ดำรงอยู่เพียงชั่วคราว ไม่ได้เป็นผลลัพธ์สุดท้าย พร้อมทั้งจะเปิดรับ การเสียดแทรกและการเปลี่ยนแปลงเบื้องหน้าต่อไป ในแง่นี้ การเลี้ยวเบนจึงไม่ได้เพียงแค่อธิบายว่าลวดลายถือกำเนิด อย่างไร แต่เป็นกระบวนการทำให้เราเห็นถึงความไม่เที่ยง และการขึ้นต่อกันของการอุบัติเองด้วย

โลกที่อุบัติขึ้น มิได้คงอยู่ถาวร

พวกมันต่างอุบัติขึ้นภายใต้เงื่อนไขบางประการ และแปรเปลี่ยนไปเมื่อเงื่อนไขเคลื่อนคล้อย โลกทั้งหลายนี้ต่างก่อรูปผ่านลำดับการขยับเคลื่อน เช่นดวงอาทิตย์ที่ปรากฏขึ้นด้วยแล้วดวงเล่า แต่ดวงต่างเปลี่ยนเงื่อนไขของสรรพสิ่ง มหาสมุทรอาจเหือดแห้ง ภูเขาอาจสึกกร่อน และ รูปทรงที่คั่นตาอาจมลายหาย สิ่งปรากฏขึ้นภายหลังถูกหล่อหลอมโดยสิ่งที่มาก่อนหน้า ทว่าสิ่งที่ มาก่อนหน้าเองก็ไม่ได้ตัดขาดจากสิ่งที่เกิดตามมา เงื่อนไขต่างๆ พับทบกันข้ามกาลเวลา อุบัติขึ้น ใหม่ภายใต้ความเข้มข้นที่ต่างไป เกิดเป็นความหมายใหม่ที่มิปรากฏมาก่อน แม้โลกใบหนึ่ง ดูราวว่าจะถูกจำกัดเขตไว้ที่เส้นขอบฟ้า แต่การดำรงอยู่ของโลกนั้นกลับขึ้นอยู่กัพลวัตที่อุบัติ ขึ้นไปจากขอบเขตนั้น อันเป็นพลวัตที่ถูกส่งต่อ จัดรูปใหม่ และในบางครั้งก็ต้องพึ่งอาศัย สิ่งติดตามมาในภายหลังด้วยเท่านั้น เพื่อที่ให้ตีความได้อย่างแท้จริง และจะทิ้งร่องรอยที่จะคง อุบัติขึ้นเนื่องไป

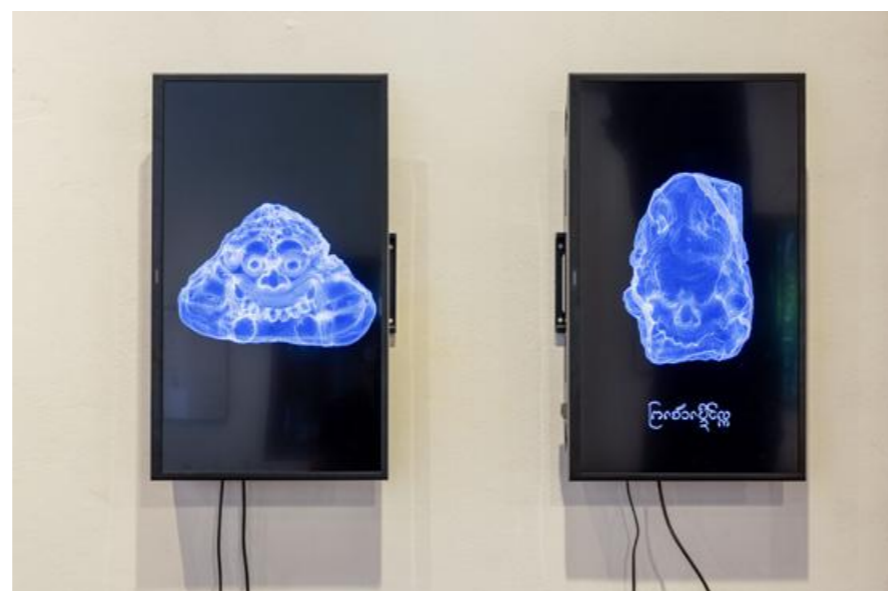
กาลอวกาศมิได้เป็นเพียงฉากหลังอันตายตัวที่คอยรองรับเหตุการณ์ต่างๆอีกต่อไป แต่เป็นสิ่งที่ อุบัติขึ้นผ่านกระบวนการแผ่ขยาย (expansion), การกลายสภาพ (differentiation), และ ขอบเขตอันพัวพันกัน กาลอวกาศมิได้ดำรงอยู่ก่อนสิ่งที่ก่อเกิดขึ้นภายในตัวมัน แต่มันอุบัติขึ้น พร้อมๆ กับสรรพสิ่งที่คลี่เผยออกมา โอบรับกันไว้ชั่วคราวก่อนจะแปรเปลี่ยนอีกหน ในแง่นี้ กาลอวกาศ จึงมิใช่ห้วงเวลาที่เป็นกลาง หรือมิติแผ่ขยายอันว่างเปล่า แต่เป็นสิ่งที่โอบรวมรูปลักษณะต่างๆ ไว้ ในขณะที่ก็ปรับผันรูปทรงเหล่านั้นไปพร้อมกันด้วย กาลอวกาศจะสรรค์สร้างรูปแบบการจัดวาง ต่างๆ ที่ ณ เวลาเดียวกัน ก็จะถูกปรับเปลี่ยนโดยตัวมันเองไปด้วย และจะประคับประคองสิ่งเหล่านั้น ไว้เพียงชั่วขณะ หน้าตาของการ “อุบัติ/ดับสูญ” ที่ปรากฏขึ้นภายในนั้น จะทิ้งสงบนิ่งและกลืนกิน ในคราเดียว ซึ่งเป็นสิ่งย้ำเตือนว่าไม่มีรูปลักษณะใดที่หลบพ้นความเปลี่ยนแปลงได้ สิ่งที่อยู่เหมือน จะมันคงถาวร แท้จริงแล้วกำลังล่องผ่านไป กาลเวลามิใช่เกราะที่จะป้องกันอุบัติการณ์ต่างๆ จาก ความไม่แน่นอน แต่หากเป็นเพราะความไม่แน่นอนเองที่ทำให้อุบัติการณ์ทั้งหลายเกิดขึ้นได้

ไม่มีชื่อ
 (The Dark Forest Theory)
 2025
 (ชิ้นที่สองจากซ้ายล่าง)
 Kerenidis Pepe Collection

ร้อยกรองกาล
 2023
 Collection of Mae Fah Luang
 Art and Cultural Park
 Photographer: Wanchai Phutthawarin

พระอาทิตย์ 7 ดวง
 (บทส่งท้ายของบทเพลง II)
 2025 - ongoing
 Photographer: Wanchai Phutthawarin

หากมองเช่นนี้ การเลี้ยวเบนจึงไม่ได้เพียงอธิบายการกำเนิดของลวดลายหรือของโลกทั้งหลายเท่านั้น แต่ยังทำให้เรารู้ถึงความเปราะบางของพวกมันได้เช่นกัน โลกดำรงอยู่ได้เพราะสายสัมพันธ์และดำรงอยู่ในสายสัมพันธ์ด้วย โดยเลือนหายไปเมื่อสัมพันธ์เหล่านั้นคลายตัว เคลื่อนคล้อยเปลี่ยนผัน หรือสูญสลายไป ความไม่เที่ยงจึงไม่ได้ตรงข้ามกับการก่อรูปของโลก แต่มันเป็นหนึ่งในเงื่อนไขเชิงรูปธรรมของมันเอง หากโลกทั้งหลายถูกก่อร่างสร้างความหมายขึ้นมาได้ผ่านสายสัมพันธ์อันเป็นอนิจจัง ซึ่งแผ่ขยายข้ามระยะทางและกาลเวลา ผ่านการพบพานของเกลียวคลื่นและเงื่อนไขนานัปการ เราจะประคองตนอยู่ในโลกที่เราอาศัยได้อย่างไร

เราจะเรียนรู้ที่จะปรารถนาโลกอย่างที่มีมันเป็นไปได้ได้อย่างไร

สายสัมพันธ์ไม่ได้เปิดกว้างด้วยตัวมันเอง พวกมันอาจขอลองหนึ่งได้ สิ่งที่เคยหนึ่งเคยช่วยจัดสรรพลังความเข้มข้นเสียใหม่อาจเริ่มจำใจไร้การเปลี่ยนแปลง แข็งที่ขึ้นจนกลายเป็นความเคยชินหรือคำอธิบายตายตัว แม้การแทรกสอดไม่ได้หายไป แต่มันอาจสูญเสียศักยภาพที่จะเปิดโอกาสใหม่ๆ ถูกดูดซับเข้าไปในรูปลักษณะที่ดึงดูดจะรักษาความสอดคล้องเอาไว้ ทั้งที่เงื่อนไขได้เปลี่ยนไปแล้ว

การประคองตัวอยู่กับโลก คือการดำรงอยู่ในความพัวพันของมัน และมีส่วนร่วมในการแปรผันที่ดำเนินอยู่เสมอ การมีส่วนร่วมเช่นนี้จึงต้องอาศัยความใส่ใจ ไม่ใช่แค่ต่อสิ่งที่ปรากฏอยู่ตรงหน้า แต่รวมถึงสิ่งที่ยืนอยู่นอกเหนือการรับรู้ ต่อสัญญาณที่ส่งมาเพียงแผ่วเบา และต่อเงื่อนไขที่ไม่ได้มีจุดกำเนิด ณ จุดที่มันปรากฏให้เราเห็น

การมีส่วนร่วมเช่นนี้ช่วยทำให้การก่อรูปยังคงเป็นไปได้ ช่วยให้ความรู้ยังคงไม่บริบูรณ์ตายตัว และช่วยให้โลกยังคงสามารถกลายสภาพต่อไปได้ นอกจากนี้ มันยังหมายถึงการมีตัวตนในพื้นที่ที่เราอาศัยอยู่ การซ่อนตัวไม่ให้ใครเห็นคือการถอนตัวจากสายสัมพันธ์ การอยู่ในป่ามืดมืดที่ไร้แสงคือการระงับการเลี้ยวเบนหักเห ซึ่งคือการดับความเป็นไปได้ที่จะเกิดการอุบัติใหม่ การเผยตัวตนมีความเสี่ยง แต่หากไม่มีความเสี่ยงนี้ การเลี้ยวเบนย่อมไม่อาจเกิดขึ้นได้ การก้าวเข้าสู่พื้นที่ที่มองเห็นได้คือการยอมรับความเปราะบางอันเป็นเงื่อนไขที่ทำให้กระบวนการสร้างโลกร่วมกันเป็นไปได้

การประคองตนอยู่กับโลกที่เราอาศัย หมายถึงการที่เรายังคงสดับถึงสิ่งที่โอบอุ้มโลกไว้เพียงชั่วขณะ—ถึงสายสัมพันธ์ ท่วงท่า และเงื่อนไขจำกัดใดๆ ที่ทำให้ความแตกต่างยังคงปรากฏขึ้นได้ สิ่งที่ยั่งยืนไม่ได้ยั่งยืนด้วยการยึดไว้ให้มัน แต่ยั่งยืนด้วยการพร้อมที่จะถูกสร้างขึ้นใหม่ ทั้งที่นี้และที่อื่น ทั้งในตอนนี้อย่างตลอดไป

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้ก่อร่างขึ้นผ่านการพบพาน การสนทนา และช่วงเวลาที่ใช้ร่วมกับผู้อื่น ผลงานของจิตติ—พระอาทิตย์ 7 ดวง (บทส่งท้ายของบทเพลง II), ร้อยกรองกาล, ไม่มีชื่อ (เอกภพไม่มีอยู่จริง ณ ตำแหน่งแห่งที่ใดที่หนึ่งเป็นการเฉพาะ), *Untitled (48°52 11 N 2°21 09.49 E / 19°54 34 N 99° 49 39 E)* และ *Untitled (The Dark Forest Theory)*—ปรากฏอยู่ ณ ที่นี้ในฐานะร่องรอยอันโดดเด่นเหนือการเคลื่อนที่ แนวคิดของ แคเรน บาราด (Karen Barad), จูดิธ บัตเลอร์ (Judith Butler) และ ฌิลส์ เดอเลอซ (Gilles Deleuze) ก้องกังวานอยู่ในบทความนี้ เช่นเดียวกับการสนทนากับ แองเจลา เดทานิโก (Angela Detanico) และ ราฟาเอล เลน (Rafael Lain) ในประเด็นเรื่องเกลียวคลื่นและสวณ; การอ่านบทวิเคราะห์ของ แม็กกี้ เนลสัน (Maggie Nelson) ว่าด้วยเรื่องของบาร์ตส์ (Barthes) และเรื่ออาร์โก (Argo); วิธีแห่งพิธีกรรมและกวีนิพนธ์ที่มีชีวิต (living poetry practices) ของ ซีเอคอนราด (CAConrad); จดหมายของ เฟลิกซ์ กอนซาเลส-ทอร์เรส (Félix González-Torres) ถึงรอสส์ (Ross); การสะท้อนคิดของ ลานา วาซอว์สกี (Lana Wachowski) ถึงโลกที่ครั้งหนึ่งเคยเกินกว่าจะจินตนาการได้; การแลกเปลี่ยนและถกเถียงกับ ChatGPT; รวมถึงการพบพานอื่นๆ อีกมากมายที่ยังคงก่อรูปรอยขึ้นผ่านผลงานชิ้นนี้

CARING FOR WHAT MATTERS

On Diffraction and the Making of Worlds

IORDANIS
KERENIDIS

Every morning, the garden gets made again.

A rake moves, and with it a body takes shape within the space. The rocks remain where they are, while everything else shifts: the air, the light, the surface of the sand, the sustained attention that gathers around the movement. Lines begin to appear—parallel at first, then bending, splitting, converging. Waves spread across the ground, reorganized by rocks, propagating, interfering, folding back into one another. Each line exists only through and by the others. A curve drawn here alters the field elsewhere. What seems confined to one corner subtly modulates another. Together they form a field, felt only momentarily as a fragile pattern on the surface. The movement repeats, yet the garden never does. What returns each morning is not a fixed form but a practice of care—attuned to altered light, altered ground, altered attention. Each iteration redistributes the possible. The past is cleared, though it persists as constraint, shaping what can appear. Time gathers and disperses through repetition, folding into itself in an open-ended loop.

The garden matters through limits and sustained attention. Its form holds provisionally, its shape only for a fleeting moment. By evening, the waves have shifted. By morning, they return with inflections forever new. Creation unfolds without origin, without accumulation, without mastery.

Over time, such processes acquire names.

Waves are no longer seen as abstract forms but as material movements, capable of leaving traces. Light and matter come to unfold as extended disturbances, spreading rather than settling, passing through space without occupying a single place. When these movements encounter limits—edges, openings, surfaces, rocks—they do not simply continue or stop. They interfere. Intensities gather and thin out, reinforce and cancel, giving rise to patterns that were previously unimaginable. What registers on a surface is not the wave itself, but the mark of its encounter with a constraint.

This way of forming patterns—of diffracting—does not designate a fixed property of waves or of obstacles taken separately, but what emerges in the infinitesimal in between, through their entangled relation. Form arises in the encounter, where movement is redirected and relations are briefly held.

Untitled
(48°52'11"N 2°21'09.49"E
/ 19°54'34"N 99°49'39"E)
2025
Photographer:
Wanchai Phutthawarin

Untitled (the universe is not locally real)
2023
Kerenidis Pepe Collection
Photographer: Boris Atrux-Tallau

The surfaces and edges that make patterns visible do not stand apart from what unfolds; they participate in the unfolding itself. If a pattern is the trace of an encounter, then the encounter exceeds the site where it becomes visible. What appears here does not begin nor end here. Entanglements stretch beyond proximity. A surface does not enclose what matters; it renders relations perceptible for a moment. What comes to matter is never fully contained by its location. **The universe is not locally real.** Not everything is everywhere, yet no appearance stands alone. Distance does not sever relation; it modulates it. Even what seems confined within distinct coordinates carries the imprint of elsewhere and elsewhere.

Diffraction makes perceptible not only a physical effect, but a way in which forms come to matter. Patterns do not preexist their conditions. They arise at a certain time and in a certain space, through arrangements that sustain them only for a moment. What appears is situated, dependent on how relations are configured and on how long they are sustained. Such formations are provisional rather than final, open to further interference and change. In this sense, diffraction does not merely describe how patterns form; it makes visible the contingency of mattering itself.

The worlds that come to matter are not permanent.

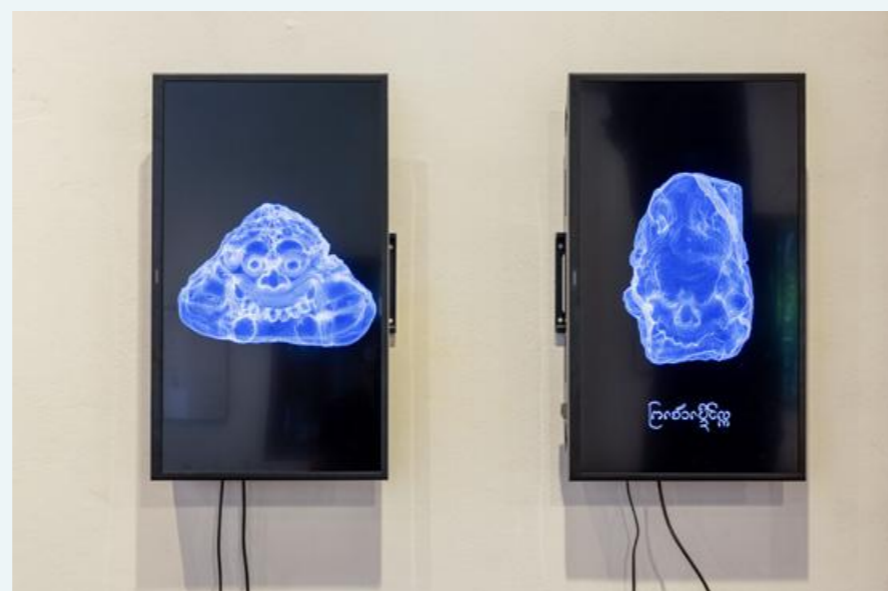
They arise under certain conditions and transform as those conditions shift. Worlds unfold through sequences: suns appearing one after another, each altering the conditions of life. Oceans recede, mountains erode, familiar forms dissolve. What follows is shaped by what has come before, yet what comes before is never sealed off from what follows. Conditions fold across time, reappearing under new intensities, taking on meanings they did not previously hold. A world may seem bounded by its horizon, yet its persistence depends on forces that exceed it—forces carried forward, reconfigured, and sometimes only fully legible in what comes later, leaving traces that continue to matter. Spacetime no longer appears as a fixed backdrop against which events occur, but as something that comes to matter through processes of expansion, differentiation, and entangled boundaries. Rather than pre-existing what happens within it, it emerges with what unfolds, holding together for a moment before shifting again. In this sense, spacetime is not neutral duration or empty extension. It gathers forms even as it alters them, bringing forth configurations it simultaneously transforms, sustaining them only provisionally. Faces of un/becoming emerge within it—serene and devouring at once—reminding us that no form is sheltered from change. What appears stable is already passing.

Untitled
(The Dark Forest Theory)
2025
(Second from the lower left)
Kerenidis Pepe Collection

Kala Ensemble
2023
Collection of Mae Fah Luang
Art and Cultural Park
Photographer: Wanchai Phutthawarin

The Seven Suns, Coda II
2025 - ongoing
Photographer: Wanchai Phutthawarin

Spacetime is not a container that protects events from instability; it is the very instability through which they become possible.

Seen this way, diffraction does not only account for how patterns or worlds come into being. It also makes perceptible their fragility. Worlds persist through and within relations, and they pass as those relations loosen, shift, and give way. Impermanence is not opposed to world-making; it is one of its material conditions. If worlds come to matter through impermanent relations that stretch across distance and time, through encounters of waveforms and constraints, how do we stay with a livable world?

How do we come to desire the world as it is?

Relations do not remain open by themselves. They can settle. What once redistributed intensities can begin to repeat without variation, hardening into habit or explanation. Interference does not vanish, but it can lose its capacity to open, absorbed into forms that insist on coherence even as conditions have already shifted.

To stay with a world is to remain within its entanglements and to participate in their ongoing modulation. Participation, then, requires attentiveness — not only to what is present, but to what exceeds presence, to signals that register faintly, to conditions that do not originate where they become visible. Such participation allows actualizations to remain open, knowledge to remain partial, worlds to remain capable of further differentiation. It also implies appearing within the field one inhabits. To remain unseen is to withdraw from relation. To remain in a dark forest, without light, is to suspend diffraction and with it the possibility of mattering. Exposure carries risk, yet without it diffraction cannot occur. To step into visibility is to accept vulnerability as the condition under which shared world-making becomes possible.

Staying with a livable world means remaining responsive to what sustains it for a time—to the relations, gestures, and constraints through which difference continues to appear. What endures does so not by holding fast, but by remaining available to being remade, here and elsewhere, now and forever.

ACKNOWLEDGEMENTS.

This text has taken form through encounters, conversations, and shared time. The works of Chitti — *The Seven Suns (Coda II)*, *Kala Ensemble, Untitled (The Universe Is Not Locally Real)*, *Untitled (48°52'11"N 2°21'09.49"E / 19°54'34"N 99°49'39"E)*, and *Untitled (The Dark Forest Theory)* — are present here as traces, diffracted through its movements. The thinking of Karen Barad, Judith Butler, and Gilles Deleuze resonates through the text, as do conversations with Angela Detanico and Rafael Lain on waves and gardens; Maggie Nelson's reading of Barthes and the boat *Argo*; CAConrad's ritual and living poetry practices; Félix González-Torres's letter to Ross; Lana Wachowski's reflections on previously unimaginable worlds; exchanges and debates with ChatGPT; and many other encounters that continue to matter through it.

BIOGRAPHY

CHITTI KASEMKITVATANA

Chitti Kasemkitvatana (Born in 1969, Bangkok) is a Bangkok based artist, independent curator and educator. His methodology relies on research-based art practice that relates to the use of archival fragments and spatial practice. Applying the new materialist lens, he focuses on entangled ideas in socio-cultural history, especially on the moment in which various spheres become “porous”. His artistic operation involves transmission of collective memories via object-device and conversion of data that entails an active process of construction of time in the society. It is to study the convergence of things - in the form of conversation, collision, as well as diffraction.

At the turn of the millennium, he worked with Rirkrit Tiravanija at Namdee Publishing Station producing Thailand’s first audio-visual magazine VER and curated exhibitions for About Art Foundation (aka AARA - About Art related Activities) at About Studio/About Cafe. From 2011 onwards he has been part of various collectives producing numbers of projects including Messy Project Space, Messy Sky Magazine and encrypted/decrypted. His recent curatorial works include The Immeasurable and World’s End (JWD Art Space, 2022) and The Architectural Ensemble of Wang Na (Bangkok Art and Culture Centre, 2018).

A recipient of the 2026 Contemporary Art Promotion Funds, organized by Office of Contemporary Art and Culture, Ministry of Culture of Thailand, the 22nd Silpa Bhirasri Creativity Grants in 2023 and DAAD Artist-in-Berlin Programme in 2014, his work has been shown in national and international institutions such as The Art Centre Silpakorn University, Bangkok; Museum of Contemporary Art, Taipei; Futura Centre for Contemporary Art, Prague; Centre Pompidou, Paris; daadgalerie, Berlin; CEAAC, Strasbourg; Guangdong Times Museum, Guangzhou; Le Plateau, Paris; Art in General, New York; Succession, Vienna; CAPC, Bordeaux and PS1, New York. His recent exhibitions include The Beauty of Time (Mae Fah Luang Art and Cultural Park, 2025); Contemporary Art of Thailand : Dream and Reflection (Hangaram Art Museum, Seoul Arts Center, 2025); Bangkok Art Biennale (National Museum Bangkok, 2024); The Mountain Algorithms (Kaohsiung Museum of Fine Arts, 2024); The Spirits of Maritime Crossing, a collateral event of 60th La Biennale di Venezia (Palazzo Smith Mangilli Valmarana, 2024); Thailand Biennale, Chiang Rai (Wat Pa Sak and National Museum Chiang Saen, 2023) and Bangkok Art Biennale (The Prelude : One Bangkok, 2022).

CREDITS

Published on the occasion of the exhibition *Epilogue : A Diffraction Grating* (ปัจฉิมลิขิต), the final rendition of *Epilogue*, a three-part interdisciplinary project on time, presented at Gallery Seescape, Chiang Mai from 16 May - 30 July 2026.

Epilogue : A Diffraction Grating (ปัจฉิมลิขิต) is made possible with generous support from Contemporary Art Promotion Funds, Office of Contemporary Art and Culture, Ministry of Culture, Thailand and Gallery Seescape.

PRODUCTION

Moving-image and sound : DDMY STUDIO
Drone Pilot : Ratthanawat Yanasarn
Drone Assistant : Nutnaree Fanrueankeaw
Cast : Chinnakrit Inpiban
Piano : Nohn Intaranan
Producer : Pathompong Manakitsomboon
Multitask production : Thakol Khaosa-ad

EBOOK

Introduction (Bi-lingual, English & Thai)
by Pathompong Manakitsomboon

Caring for What Matters : On Diffraction and the Making of Worlds
by Iordanis Kerenidis
with Thai translation by Krittaporn Reungwattanakul

Graphics : Natthorn Tansurat
Photographs : the artist, otherwise specified

OFFICIAL SUPPORTERS

Contemporary Art Promotion Funds
Office of Contemporary Art and Culture
Ministry of Culture of Thailand

กองทุนส่งเสริม
ศิลปะร่วมสมัย
CONTEMPORARY ART PROMOTION FUNDS

สำนักงาน
ศิลปวัฒนธรรม
ร่วมสมัย

©2026 Chitti Kasemkitvatana and Gallery Seescape. All rights reserved.
For additional copyrights, see text and image captions.

SPECIAL THANKS

Iordanis Kerenidis and Piergiorgio Pepe
Nakorn Pongnoi
Torlarp and Clairry Larpjaroensook
Rirkrit Tiravanija
Chula Chakrapong

Association Phenomenon
Mae Fah Luang Art and Cultural Park, Chiang Rai
Gallery Seescape, Chiang Mai
Naamdee Studio, Chiang Mai
and Wat Phra Phutthabat Si Roi, Chiang Mai

ONLINE PLATFORM

chittik.net

